

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 137/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Michal Krutek, s.r.o., Hlavná 11, Trnava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-41C/74/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B5-41C/74/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B5-41C/74/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému po **1 500 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Mestský súd Bratislava IV **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 186,17 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 22. februára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní sp. zn. B5-41C/74/2019. Žiadajú prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznať im finančné zadost'učinenie každému po 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 137/2024-12 zo 7. marca 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v označenom konaní. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, že v napadnutom konaní vedenom pred mestským súdom (predtým Okresným súdom Bratislava V, pozn.) o náhradu nemajetkovej ujmy, v ktorom sú v procesnej pozícii žalobcov, dochádza k zbytočným prietáhom. Žaloba bola podaná 2. decembra 2019, takmer po roku od jej podania bola zo strany súdu zaslaná sťažovateľom replika žalovaných a prvé pojednávanie sa uskutočnilo až po 4 rokoch od podania žaloby. V rámci prvého pojednávania došlo len k vyjadreniu právnych zástupcov strán a vôbec neprišlo k vykonaniu akéhokoľvek dôkazu. Ostatné nariadené pojednávania boli len rušené a odročované. Podľa sťažovateľov ide o právne a skutkovo jednoduchý spor.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

4. Mestský súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol chronologický prehľad jednotlivých úkonov v napadnutom konaní a konštatoval, že v danej veci bránili rozhodnutiu objektívne dôvody, pričom poukázal na obdobie šírenia ochorenia COVID-19 a na zaťaženosť zákonnej sudkyne. Podľa súdu nemožno dospieť k záveru, že by jeho nečinnosťou došlo k porušeniu sťažovateľmi označených práv v ústavne relevantnej intenzite.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry,

v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľov.

8. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde sú s'ťažovatelia žalobcami v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania pred mestským súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

9. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

10. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského súdu (resp. Okresného súdu Bratislava V ako jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Od zisťovania stavu súvisiaceho trestného konania a predloženia v ňom vydaného rozhodnutia v polovici januára 2020 ostal súd nečinný takmer 7 mesiacov do 6. augusta 2020, keď boli žalovaní vyzvaní na vyjadrenie k podanej žalobe. Dňa 20. septembra 2021 boli strany predvolané na pojednávanie na 17. február 2022, ktoré bolo 7. februára 2022 zrušené zo zdravotných dôvodov zákonnej sudkyne. Následne súd uskutočnil úkon (výzvu stranám sporu) až 8. septembra 2022. Z uvedených skutočností vyplýva, že vo veci sa reálne nekonalo takmer 1 rok od 20. septembra 2021 do 8. septembra 2022. Strany boli 14. októbra 2022 predvolané na pojednávanie na 7. február 2023, pričom uvedený termín bol 31. januára 2023 zmenený na 21. september 2023. Tento termín bol takisto zmenený, a to na 22. september 2023, keď sa pojednávanie aj uskutočnilo. Súd tak bol opäť nečinný, a to vyše 11 mesiacov. Strany boli 20. novembra 2023 predvolané na pojednávanie na 31. január 2024, ktoré bolo 29. januára 2024 zrušené zo zdravotných dôvodov zákonnej sudkyne. Následne 15. februára 2024 boli strany predvolané na pojednávanie na 19. apríl 2024, ktoré sa uskutočnilo. Vo veci sa tak opäť dlhší čas reálne nekonalo, a to od 20. novembra 2023 do 19. apríla 2024, teda 5 mesiacov.

11. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti mestského súdu (resp. jeho právneho predchodcu) približne 2 roky a 11 mesiacov.

12. Vo vzťahu k obrane mestského súdu spočívajúcej v argumentácii o zaťažnosti konajúcej zákonnej sudkyne ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

13. Ústavný súd vzal pri posudzovaní postupu konajúceho súdu do úvahy všeobecne známu skutočnosť, že mimoriadne opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 ovplyvnili aj riadnu činnosť všeobecných súdov v priebehu rokov 2020 a 2021, do ktorého spadajú aj obdobia nečinnosti súdu. V roku 2020 však išlo o nečinnosť v súvislosti s jednoduchým procesným úkonom – výzvou na vyjadrenie k podanej žalobe a nečinnosť v prevažnej časti roku 2021 ústavný súd konajúcemu súdu nevytýkal.

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom mestského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý v sume 3 000 eur, čo odôvodnili právnou a skutkovou jednoduchosťou sporu a opakovanými prietahmi v konaní.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného mestským súdom, resp. jeho právnym predchodcom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na mestskom súde, správanie sťažovateľov, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie 1 500 eur pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľov nevyhovel.

V. Trovy konania

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22. Právna zástupkyňa sťažovateľov si v ústavnej sťažnosti uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 1 186,17 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/4 z výpočtového základu.

23. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala dve osoby, podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, pričom zníženie sa uplatní pri zastupovaní druhej a ďalšej osoby.

24. Sťažovateľmi uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v požadovanej sume.

25. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu